

andringer flete. Selv min ærede Nabo (Fredsriksen), der som bekendt i disse Forhold har en meget stærk Opfattelse, erklærede sig enig i, at der ikke var mindste Grund til at indtage slige Summer i Statskassen, men at de, naar man tog en saadan Bestemmelse, burde tilflyde den sidste Fæsters Efterladte. Jeg ser saaledes baade i, hvad der foreligger i Lovforslaget, og i de Uttringer, som ere komne frem fra enkelte Medlemmer her i Salen, et Bevis paa, at denne Sag med hver Dag voxer i Styrke, og jeg tror derfor, at vi kunne glæde os til endeligt at se Sandheden setre og faa i disse Forhold. Denne Bestemmelse, at det Beløb, hvorom her er Tale, ved Regler, der nærmere skulle bestemmes ved Lov — de skulle altsaa ikke engang indføres i denne Lov — skal anvendes til Foranstaltninger til Bondealmuens Lær, finder jeg i og for sig lidet tilfredsstillende. Hvad vil nemlig dette sige, at Summerne skulle anvendes til Bondealmuens Lær? Det kan blive mangfoldige Ting, og det er slet ikke det, hvorom der her efter min Mening er Tale. Her er Tale om deres Lær, som lide Skade derved, at de nugældende Bestemmelser forandres, og at de nugældende Forrettigheder, som ere givne dem, ophøre, og det kan kun lidet nytte dem, at der træffes almindelige Foranstaltninger til Bondestandens Lær i en eller anden Henseende. Denne Bestemmelse rammer altsaa slet ikke, hvad den skal ramme. Jeg ser vel, at der er tilføjet en Udfigt til, at det kan faa nærmere Anvendelse paa enkelte af de Efterladte, men da dette skal ske ved en senere Lov, og man altsaa ikke kan faa truffet saadanne Bestemmelser senere, medmindre man faar baade Regjeringen og Landstinget til at følge Folkethinget, saa forekommer det mig at være stillet saaledes sjen i det Uffire, at jeg mener, at man ikke kan berolige sig derved. Det sidste Stykke i Paragrafen gaar endog til at indrømme Undtagelser fra Bestemmelsen i første Stykke, naar der fremkommer Salgsplaner, som blive godkendte af Justitsministeriet og Indenrigsministeriet. Denne Undtagelse er for mig ogsaa en fuldstændig Hindring for, at jeg kan give min Stemme til Lovforslaget. Naar saadanne Salgsplaner skulle

kunne berettige til en Undtagelse fra de Bestemmelser, som findes i Paragrafens første Stykke, saa maa de underkastes en ganske anderledes betryggende Prøvelse og Stadfæstelse end den, som jeg finder at være i Justitsministeriets og Indenrigsministeriets Stadfæstelse. Jeg behøver jo ikke at gjøre opmærksom paa, at jeg derved aldeles ikke vil udtale nogen Mistanke imod de nuværende Ministre, men det er jo en Lov, som skal gjælde igjennem en lang Tid, i hvilken jo alle Ministerier ville skifte flere Gange, og de forskjellige Ministre kunne jo have meget forskellige Anskuelser om, hvad saadanne Salgsplaner bør indholde for at være betryggende for Bondestanden. Derfor er det, jeg mener, at man ikke ganske kan lade det saaledes staa hen i det Uvisse. — Der er endnu en Bestemmelse her, som fuldstændiggjør min Modstand i det Hele, og det er den Bestemmelse, at disse Salgsplaner ikke alene skulle være gjældende for de daværende, men ogsaa for de efterfølgende Fæstere; thi her vil altsaa den Fremgangsmaade, som vi have frygtet for, hvergang dette Spørgsmaal har været for, kunne indtræde. Dersom man nemlig giver de følgende Fæstere saadanne Rettigheder, saa er det kun et Dnsvøb, hvorved man aabner Godseieren en Udvei til at fæste Gaarden ud til en aldeles fremmed Mand idag og saa imorgen sælge ham Gaarden som Fæster. Dette er en Dmvei, som kan føre til, at alle de betryggende Bestemmelser, som ere tagne for Fæsternes Efterladte, fuldstændig forsvinde og blive til Intet. — Disse Betragtninger, som jeg ikke har troet at burde gjøre mere vidtløftige, end jeg nu har gjort dem, ville for mig være en absolut Hindring for at gaa ind paa Loven, dersom ikke § 20 i det Væsentlige bliver forandret i den Retning, hvort jeg her har udtalt mig.

Justitsministeren: Jeg tvivler ikke paa, at de ærede Medlemmer, som interessere sig for denne Sag, have fulgt Forhandlingerne i Landstinget, der have været meget udførlige, og hvorved jeg har haft Leilighed til at udtale mig om alle de vigtigere Spørgsmaal vedrørende denne Sag. Det vil vistnok derefter være klart for de Herrer, hvilket